

Kiiski

26.9.2024

210/04.01.00/2024

kirjaamo.sm@gov.fi

Asia: VN/18671/2022, VN/18671/2022-SM-14

Lausuntopyyntö pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen luonnoksesta

Sisäministeriö on 31.8.2022 asettanut pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen uudistaminen hankkeen. Lausuntopyynnön mukaan pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeeseen määritellyillä kriteereillä tuetaan pelastustoimen palveluiden suunnittelua ja toteutusta. Lausuntopyynnön mukaan pelastustoimen palvelutaso päätetään palvelutasopäätöksessä.

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT (jäljempänä KT) toteaa, että toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (jäljempänä suunnitteluohje) tulisi keskittyä vain keskeisiin periaatteisiin. Valtion pelastustoimien velvoittava ohjaus tulee toteuttaa ensisijaisesti lainsäädännöllä. Lainsäädännöllä toteutettava normiohjaus edellyttää pelkkiin ohjeisiin verrattuna huomattavasti laajemman valmistelun, eri asiantuntijoiden kuulemisen, vaikutusten arvioinnin sekä aidot neuvottelut SM:n pelastusosaston ja hyvinvointialueiden pelastustoimen välillä. Lainvalmisteluun kuuluu hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti asianmukaisten kustannusvaikutusanalyysien tuottaminen sekä valtion rahoitusvastuun varmistaminen velvoitteita asetettaessa. Pelkällä suunnitteluohjeella ei voida turvata riittävää valtion rahoitusta hyvinvointialueiden pelastustoimelle velvoitteiden asianmukaiselle toteuttamiselle.

Suunnitteluohjeessa tulisi selkeästi todeta, että se ei ole pelastustoimea velvoittava asiakirja. Suunnitteluohjeessa tulisi lisäksi todeta, että se koskee vain pelastustoimea palveluiden järjestäjänä eli siihen tulee selkeästi kirjata, että siinä ei anneta ohjeita viranhaltijoille tai työntekijöille, kuten esimerkiksi palomiehille/pelastajille. Työnantaja johtaa ja valvoo viranhaltijoiden ja työntekijöiden työtä, joten suunnitteluohjeella ei voida heitä ohjeistaa eikä myöskään velvoittaa. Työnantaja erikseen määrittelee ja päättää viranhaltijoiden ja työntekijöiden velvoitteet.

Koska suunnitteluohje ei voi olla velvoittava, tulisi siinä myös selkeästi tuoda esiin, että esimerkiksi aluehallintovirasto ei voi pitää sitä valvontatyössään velvoittavana asiakirjana. Suunnitteluohjeessa tulisi siis selkeästi todeta, että se ei ole velvoittava asiakirja.

KT lähtökohtaisesti kannattaa suunnitteluohjeen tavoitetta ohjata pelastustoiminnan palveluiden suunnittelua ja järjestämistä niin, että pelastustoimen palvelutaso toteutuu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti koko maassa eri alueiden riskit ja uhat huomioiden. Ennen suunnitteluohjeen vahvistamista tulisi huomioida ja varmistaa myös pelastustoiminnan toimintavalmiuteen vaikuttavan henkilöstön saatavuus ja se, että ohjeistusta ei voi asettaa tiukemmaksi kuin miten palvelut tosiasiallisesti voidaan järjestää huomioiden palveluiden järjestämisen resurssointi ja myös lainsäädännön työnantajalle asettamat velvoitteet.

Kiiski

26.9.2024

210/04.01.00/2024

KT kiinnittää huomiota suunnitteluohjeessa asetettuihin vaatimuksiin henkilöstömäärän ja toimintavalmiusaikojen osalta. Suunnitteluohje voidaan vahvistaa vasta sen jälkeen, kun on varmistettu, että palveluita tarjoaville hyvinvointialueille on varmistettu riittävät resurssit (rahoitus ja henkilöstömäärä) palveluiden tarjoamiseen esitetyllä tavalla, huomioiden myös esimerkiksi työaikalainsäädännön asettamat velvoitteet. Työlainsäädäntö rajoittaa merkittäväällä tavalla työnantajan mahdollisuutta järjestää työt erityisesti työaikojen osalta joustavasti ja kiireellisesti. Tämä on huomioitava asetettaessa suunnitteluohje henkilöstön määrän ja valmiusaikojen osalta.

SM:n tulee vastata pelastustoiminnassa tarvittavan henkilöresurssin määrällisesti riittävästä koulutettavien määrästä ja laadullisesti oikeantasoisesta koulutuksesta. KT:n näkemyksen mukaan koulutusmäärät eivät ole riittäviä, eivätkä ne jakaudu alueellisesti oikeasuuntaisesti ja koulutusmäärät eivät turvaa hyvinvointialueiden pelastustoimille riittävää hakijamäärää.

Hyvinvointialueille tulee antaa harkintavaltaa siihen, miten pelastustoimi järjestetään. Harkinnassa tulee voida ottaa huomioon paikalliset olosuhteet. Paikallisessa harkinnassa tulee voida ottaa huomioon alueelliset toimintaympäristön muutokset. Suorituskyvyn ja suoritusvelvoitteen määrittelyssä esimerkiksi muodostelmasuunnittelun ja valmiusaikojen osalta tulee voida ottaa huomioon myös pelastustoimea velvoittava työlainsäädäntö.

KUNTA- JA HYVINVOINTIALUETYÖNANTAJAT KT

Neuvottelujohtaja Anne Kiiski